

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد تهران مرکزی

دانشکده مدیریت - گروه مدیریت دولتی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

گرایش : مالی

:

شناسایی عوامل موثر بر فرار از مالیات بر ارزش افزوده

:

دکتر حسن الماسی

:

دکتر امیر بابک مرجانی

:

راهله قریشی مدیسه

پائیز 1391

تقدیم به آنانکه آفتاب مهرشان در آستانه قلبم همیشه پابرجاست و هرگز غروب نخواهد کرد.

این مجموعه بی شک حاصل راهنمایی های خردمندانه استادان فرهیخته جناب آقای دکتر حسن الماسی و جناب آقای دکتر امیر بابک مرجانی است. بر خود لازم می دانم از راهنمایی ها و ارشادات ایشان تشکر نموده دوام توفیق و سلامتی این اساتید گرانقدر را از درگاه خداوند متعال خواستارم.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

ایرانی 67P;Sf 6T Mjrf 2 Lsf 6P;Sf 2 ناپیوسته به شماره دانشجویی

900746528 6i; R 7M6A) fi? MLI که در تاریخ 1391/9/7

از پایان نامه خود تحت عنوان :

' M@MS ffi(f) Nc Ž fL M ;&I fIMMABl hl,t_67P;S

با کسب نمره 19/5 6i;_ دفاع نموده ام بدینوسیله متعهد می شوم:

این پایان نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط اینجانب بوده و در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان نامه، کتاب، مقاله و...) ضوابط و رویه های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده ام.

این پایان نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم سطح، پایین تر یا بالاتر) در سایر دانشگاهها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

غت از تحصیل، قصد استفاده و هر گونه بهره برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت ... از این پایان نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد نشگاهی مجاز است با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی ام هیچگونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی :

تاریخ و امضاء

بسمه تعالی

در تاریخ : 1391/9/7

دانشجوی کارشناسی ارشد / q'QZI 6"TTMq'jrfl از پایان نامه

تصویب قرار گرفت .

:

1.....	8	§2	
2.....			:1-1
2.....			8:2-1
4.....			8 :3-1
6.....			:4-1
6.....		e@	:5-1
7.....			:6-1
9.....	6 8	b 71`@	7-1
11.....		8	:8-1
11.....	6 -6 -603		:9-1
11.....			:10-1
11.....	8	7	:11-1
13.....	8 88	6	
14.....			:1-2
15.....	8 8 6	:	:2-2
15.....			:1-2-2 مالیات
16.....		ی ی	:2-2-2
22.....	مالیاتی	ترکیب	:3-2-2
23.....		مالیات	:1-3-2-2
25.....	یی	مالیات	:2-3-2-2
25.....		مالیات	:3-3-2-2
26.....		مالیات	:4-3-2-2
26.....		ی	:5-3-2-2
28.....		ی ی	:4-2-2
29.....		مالیات	:5-2-2
29.....	تولید	مالیات	:1-5-2-2
30.....		مالیات	:2-5-2-2

30.....	مالیات	3-5-2-2
31.....	ی کشورها	6-2-2
32.....	ی کشورها	7-2-2
33.....	6 8	3-2
33.....	ی تمکین	1-3-2
35.....	مالیاتی تمکین	2-3-2
37.....	زیرزمینی	3-3-2
38.....	گیری زیرزمینی	4-3-2
39.....	ملی	1-4-3-2
39.....	مالیاتی بررسی	2-4-3-2
39.....	بین ملی هزینه ملی	3-4-3-2
40.....		4-4-3-2
41.....	متغیرهای	5-4-3-2
41.....	شکاف:	6-4-3-2
41.....	کشش:	7-4-3-2
42.....	ی:	8-4-3-2
42.....	ی ی:	9-4-3-2
42.....	ی ی ی:	10-4-3-2
42.....	اقتصادسنجی	11-4-3-2
43.....	مالیاتی	5-3-2
44.....	اجتماعی - ی	1-5-3-2
46.....	ی	2-5-3-2
47.....		3-5-3-2
48.....	ی ی ی	4-5-3-2
49.....	ی ی	5-5-3-2
50.....	6 6 8 :	4-2
50.....	داخلی	1-4-2
54.....	خارجی	2-4-2

58.....			:5-2
62.....			:1-3
62.....	8		:2-3
63.....			:3-3
63.....	8		:4-3
64.....			:5-3
64.....			:6-3
65.....	677	67	:7-3
65.....		یہی	:1-7-3
69.....		یہی	:2-7-3
70.....		8	:8-3
72.....	8	7	
73.....			:1-4
73.....	6 8	7 7	:2-4
81.....	6	6 8	:7-3-4
99.....			:7-4-4
104.....	8	8 8	
105.....			:1-5
105.....			:2-5
106.....		6	:3-5
114.....		fM12	:8-4-5
116.....	6	67	:8-5-5
117.....			
121.....			8
122.....		:	8
125.....	(/ ;) M2) 677	: 8
127.....		60850 (L3)	

7.....	6 8		-1-1
8.....		6	-2-1
74.....	8	6Q M^Zt@1-4	
75.....	8	6Q M^Zt@2-4	
76.....		6Q M^Zt@3-4	
77.....	8	6Q M^Zt@4-4	
78.....	6	6Q M^Zt@5-4	
79.....	6	6Q M^Zt@6-4	
80.....	6 8	8 8:7-4	
84.....	8	8 8 7 :8-4	
85.....	6 8 8	8 8 7 :9-4	
87.....	6 -6 8	8 8 7 :10-4	
88.....	6 8	8 8 7 :11-4	
90.....	6 8	8 8 7 :12-4	
99.....		8 :13-4	
100.....	6 8	8 :14-4	
101.....	6 -6	8 :15-4	
102.....	6	8 :16-4	
103.....	6	8 :17-4	

کلی

ی

کلیات تحقیق

1-1.

یکی از کارکردهای نظام مالیات افزوده، کاهش فرار از پرداخت مالیات است که شفافیت مالیاتی کمک شایانی کرده است اما با این وجود بنظر می رسد همچنان شکاف زیادی بین توانایی بالقوه پرداخت مالیات بر ارزش افزوده و مقدار واقعی پرداخت آن وجود دارد که این امر هزینه های زیادی را بر نظام مالیاتی و به تبع آن سایر ارکان تولیدی و خدماتی کشور وارد می کند. نظر می رسد گام اول در مواجهه با پدیده فرار مالیات بر ارزش افزوده شناسایی عوامل مثر بر فرار از آن است؛ عواملی که می تواند از یک سو به کاهش فرار مالیاتی کمک کند و از دیگر سو زمینه تمکین مالیاتی را ایجاد و پایه های نظام مالیاتی را مستحکم تر نماید. ضرورت اتکای ایران به مالیات بر ارزش افزوده و کاهش اتکاء به درآمدهای نفتی این چالش را پیش روی نهاده است که چه عواملی می تواند بر فرار مالیاتی نقش داشته باشد. بر این اساس تحقیق اثر در فرار از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده را مورد مذاقه قرار هد، از این رو فصل حاضر ابتدا به بیان مسله و اهمیت و ضرورت آن پرداخته است و سپس با الات پژوهش کلیاتی را در خصوص تحقیق حاضر بیان می نماید.

2-1. بیان مسئله

مالیات بر ارزش افزوده¹ () یکی از بهترین، کارترین و پردرآمدترین راه های منبع تأمین مالیاتی² (جیبوئرز و پارشچ³ 2003 2 2011⁴ 6). این مالیات نوعی مالیات غیرمستقیم⁵ مصرف است که در مراحل مختلف تولید و توزیع بر

1 -Value Added Tax(VAT)

2 -Tax Revenue

3-PARSCHE

4- Alan Schenk

5 -Indirect Tax

از ارزش افزوده کالاهای تولید شده و یا خدمات ارائه شده اخذ می گردد (آلثونایان¹ 2010 7-2).

² مالیات بر ارزش افزوده نمایانگر مالیات بر درآمد ناشی از ارزشی است که در یک بنگاه کسب و کار به یک محصول یا خدمت افزوده شده و از دریافت مالیات صر یک بنگاه و یا محل مصرف نهایی اجتناب می شود (خط مشی نظام مالیاتی میشیگان³ 2010 81).

پایه بسیار محدود و ضعیف مالیات های مستقیم از یک سو، اتکای شدید بر درآمدهای نفتی دیگر و شکاف موجود بین توان مالیاتی بالقوه و درآمد مالیاتی حاصله دولت ضرورت توجه به مالیات که پایه گسترده ای دارد و وصول بخش بیشتری از ظرفیت های بالقوه را مهیا می کند دارای اهمیت می گردد.

در این راستا عوامل متعددی در نظام مالیات بر ارزش افزوده می توانند تاثیر گذار باشند از آن عدم شناسایی م دیان مشمول مالیات، حضور بیش از اندازه دولت نسبت به بخش خصوصی در فعالیت های اقتصادی، اتکای نظام اقتصادی مبتنی بر مبادلات سنتی، وجود کالاها قاچاق و ترکیب آنها با کالاهای غیر قاچاق مشابه، ناتوانی نظام بانکی در تشخیص مراودات تجاری، عدم اطمینان مردم نسبت به مصرف درآمد های مالیاتی به نفع آنها، پایین بودن هزینه های اجتماعی فراریان مالیاتی بی اطلاعی از نتایج مثبت پرداخت مالیات بر ارزش افزوده، طولانی بودن مراجع رسیدگی به اختلافات مالیاتی، پیچیدگی فرآیند های اجرایی، عدم همکاری دستگاه ها در جهت کاهش فرار مالیاتی، عدم اجرای شرایط استرداد توسط سازمان امور مالیاتی ناکافی وجود شکاف های قانونی که امکان فرار را فراهم می کند، عدم هماهنگی با سایر قوانین و سیستم حقوقی کشور و غیره از عواملی هستند که می توانند زمینه فرار از مالیات بر ارزش افزوده را فراهم نماید.

نظام مالیات بر ارزش افزوده که جهت شفاف سازی نرخ مالیاتی و کاهش فرار مالیاتی و همچنین افزایش عدالت در راستای دریافت مالیات از م دیان تشکیل شده همچنان با این مشکل جدی مواجه است که چرا علیرغم تلاش های صورت گرفته در نظام مالیات بر ارزش افزوده مالیاتی وجود دارد؟ این فرار مالیاتی در زمینه جابه جایی نرخ ها انتقال گلوگاه های مالیاتی و استفاده از جهل قانونی⁴ نسبت به پرداخت مالیات بر ارزش افزوده می تواند صورت گیرد. از این رو

1-Turki Althunayan

2-Microeconomics

3-Outline of the Michigan Tax System

4- Ignorance of law

با درک اینکه چه عواملی بر فرار مالیاتی مثر است؛ می توان تا حد معقولی بر کاهش آن تاثیر

یافتن راهکار هایی برای کاهش مالیات بر ارزش افزوده از دغدغه های اصلی نظام مالیات بر
از این رو محقق قصد دارد با اتکاء به یافته های تحقیقاتی دیگران و همچنین
وضعیت آمار و ارقام موجود از میزان معاضدت و معاونت م دیان مالیاتی در پرداخت این مالیات و
همچنین بازخور تمهیداتی که مالیات بر ارزش افزوده تاکنون اعمال کرده است به این مس
بپردازد که چه عواملی در فرار مالیاتی در نظام مالیات بر ارزش افزوده مثر هستند و درجه و میزان
اهمیت هر یک از متغیرهای شناسایی شده را بر مبنای نظر صاحب نظران اقتصادی و مالیاتی و مؤدیان
شهر تهران تعیین نماید. له اینجاست که آیا همچنان فرار از پرداخت مالیات در نظام مالیات
وجود دارد؟ کشورها چگونه با این جرائم برخورد می کنند و چه سازو کاری در
مقابل کاهش آن بکار می گیرند

3-1. اهمیت و ضرورت

اهمیت موضوع پژوهش به این واسطه است که مالیات بر ارزش افزوده انگیزه های سرمایه گذاری¹
افزایش داده و منابع لازم جهت گسترش سرمایه گذاری را از طریق افزایش امکان پس انداز² تأمین
نموده و از انتقال سرمایه از بخش های مولد به بخش های خدماتی جلوگیری می کند. تمایل به
استفاده از نظام مالیات بر ارزش افزوده به عنوان یک نظام مالیاتی مدرن، یکی از راهکارهایی است که
به شفافیت نظام مالیاتی و اصلاح ساختاری آن کمک می نماید.

مالیات بر ارزش افزوده با وجود اینکه مزایای متعددی مانند پایین بودن نرخ مالیاتی³، کاهش انگیزه
فرار مالیاتی⁴، خنثی بودن نسبت به متغیرهای اقتصادی، قابلیت انعطاف پذیری زیادتر نسبت به سایر
نظام های مالیاتی دارد (آقایی و کمیجانی، 1380: 140-135) اما همچنان با معضل فرار از مالیات
. اقتصاد ایران به عنوان یک کشور در حال توسعه و دولتی متمرکز است که شدیداً از

بوروکراسی گسترده و ناکارآمد، ازدحام قوانین دولتی، فساد اقتصادی، قانون کار دست و پاگیر ضریب
امنیت سرمایه گذاری پایین، فرهنگ اقتصادی بسیار محدود، کمبود شدید اطلاعات و دیگر معضلات

1 - Investment

2 - Saving

3 - Tax rate

4 - Incentives for tax evasion

اقتصادی، سیاسی و اجتماعی رنج می برد. این عوامل می تواند به نحوی نشان دهنده بالا بودن میزان فرار مالیاتی و اقتصاد زیرزمینی باشد.

اهمیت تحقیق حاضر را می توان در بعد فردی و سازمانی مورد بررسی قرار داد؛ علاقه شخصی محقق به تحقیق در این حوزه به واسطه جدید بودن موضوع و ارتباط موضوع به شغل محقق و نهایتاً اهمیت پیدا کردن نتایج آن در حوزه شغلی و تخصصی در بعد فردی از دلایل انتخاب این موضوع می باشد. در بعد سازمانی به دلایل زیر به نظر می رسد توجه به فرار از وت دارای اهمیت

1- از آنجا که دسته بندی و اولویت بندی عوامل مؤثر تاکنون صورت نگرفته است نتایج این تحقیق می تواند مبنایی برای عمل قرار بگیرد و سازمان امور مالیاتی را برای رسیدن به راهکار عملیاتی هدفمند راهنمایی نماید.

2- توجه به نظر متخصصان به واسطه ذینفع نبودن در نتایج حاصله از اعتبار بیشتری برخوردار است لذا مبنایی برای مقایسه با سایر تحقیقات صورت گرفته در این زمینه و توجه به نکات . از سوی دیگر عناصر شناسایی شده با نظر مؤدیان مالیاتی مقایسه و وجوه اشتراک و افتراق آن مشخص می گردد.

3- اهمیت دیگر این تحقیق از این منظر است که سازمان امور مالیاتی می تواند آن دسته از نتایج حاصل از این بررسی را که به طور مستقیم از طریق سازمان قابل پیگیری و رسیدگی است پیگیری نموده و آن دسته که به سایر سازمان ها مرتبط می شود را گزارش و مطالبه نماید.

4- از طریق دسته بندی و اولویت بندی عوامل مؤثر بر فرار از مالیات بر ارزش افزوده امور مالیاتی می تواند تمرکز ویژه ای بر عوامل دارای اهمیت بیشتر داشته باشد از این رو تشخیص، اولویت و رتبه بندی عواملی که این تحقیق بدان پرداخته از اهمیت ویژه ای

5- نتایج حاصل از این تحقیق می تواند زمینه پژوهش ها و پیمایش های متعدد دیگری را به صورت عملیاتی و کاربردی در پی داشته باشد. از این رو سازمان امور مالیاتی می تواند پس از شناسایی و دسته بندی عوامل مؤثر به سایر محققان پیشنهاد موضوع نماید.

4-1.

با توجه به مطالبی که مطرح شد و اتکاء به پیشینه و ادبیات تحقیق در زمینه فرار مالیاتی به نظر می‌رسد بتوان اشتراکات عوامل م مالیاتی را به صورت اهدافی مدون در شهر تهران به صورت زیر در نظر گرفت.

6jV , # Lr

1- تعیین مالیات بر ارزش افزوده

6_M

2- تعیین عوامل فرهنگی اجتماعی مالیات بر ارزش افزوده

3- تعیین عوامل مدیریتی م مالیات بر ارزش افزوده

4- تعیین عوامل سیاسی م مالیات بر ارزش افزوده

5- تعیین عوامل قانونی م مالیات بر ارزش افزوده

6- تعیین مالیات بر ارزش افزوده

7- تعیین تفاوت نظر پاسخگویان جمعیت شناختی مالیات بر ارزش افزوده بر اساس ویژگی های

5-1. های تحقیق

با توجه به اهداف تدوین شده فوق و از آنجا که هدف محقق شناسایی و چستی عوامل الات زیر تدوین شده است

6jV , %tP

1- چه عواملی بر فرار از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده

6_M

2- عوامل فرهنگی اجتماعی م مالیات بر ارزش افزوده در شهر تهران چیست؟

3- عواملی مدیریتی م مالیات بر ارزش افزوده در شهر تهران چیست؟

4- عوامل سیاسی م مالیات بر ارزش افزوده در شهر تهران چیست؟

5- عوامل قانونی م

مالیات بر ارزش افزوده در شهر تهران چیست؟

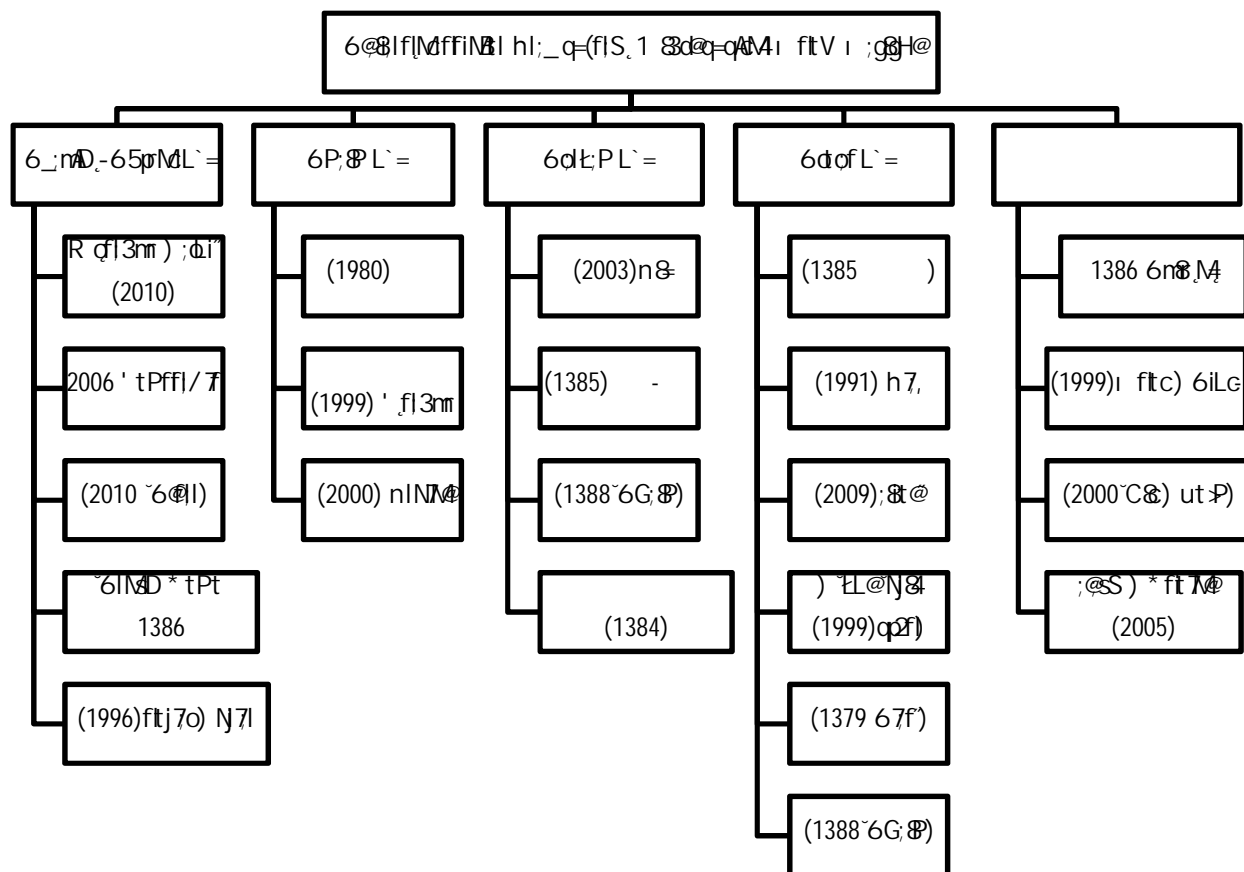
6-

مالیات بر ارزش افزوده در شهر تهران چیست؟

7- آیا بین نظر پاسخگویان بر اساس ویژگی های جمعیت شناختی

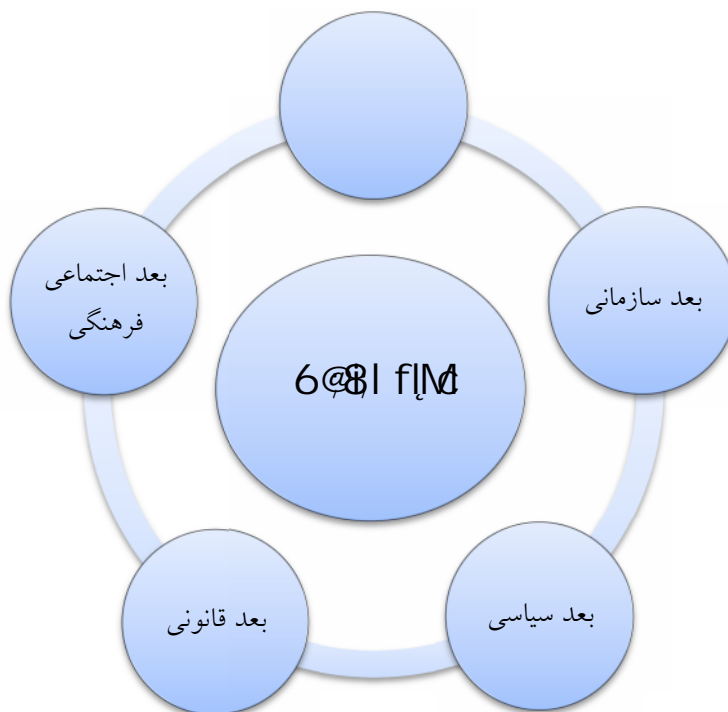
6-1

مجموع تحقیقات صورت گرفته در حوزه عوامل موثر بر فرار مالیاتی می توان الگوی مفهومی عوامل موثر بر فرار مالیات بر ارزش افزوده را بر اساس نمودار (1-1) ترسیم نمود.

عوامل موثر بر فرار مالیات بر ارزش افزوده

تحقیقات صورت گرفته در خصوص فرار مالیاتی به عوامل عمده ای اشاره کرده اند. ذیل نشان دهنده تاکید هر یک از تحقیقات صورت گرفته بر عامل مشخصی در این زمینه است. بر این اساس می توان عوامل فرار از مالیات بر ارزش افزوده در این پژوهش با اتکای به تحقیقات زیر ترسیم نمود.

R r)Q 6|tsd %|I-2-1

(2-1) هر یک از عوامل قانونی، سیاسی، اجتماعی - فرهنگی

اقتصادی و سازمانی شامل زیر مؤلفه های متعددی است که همراه سایر مؤلفه ها به طور همزمان بر فرار مالیاتی تاثیر گذار هستند. از آنجا که هیچ ترتیبی بر تقدم و تاخر هر یک از عوامل فوق در حال حاضر نمی توان در نظر گرفت همچنین هیچ ابزاری برای سنجش فرار مالیاتی حال حاضر در دست نیست نمی توان هیچ رابطه خطی بین . بر این اساس تحقیق حاضر علاوه بر شناسایی زیر مؤلفه های هر یک از ابعاد مطرح شده ، همچنین بالاترین و پائین ترین عامل مؤثر در هر بعد و ترتیب تاثیر گذاری هر یک را مشخص .

7-1. تعاریف نظری و عملیاتی واژه ها

6@81 f|N4

رار مالیاتی عبارتست از عملیات غیرقانونی اتخاذ شده که به جهت نادیده گرفتن تمام یا قسمتی از بدهی مالیاتی به کار می . به عبارت دیگر مالیاتی یا کمتر از میزان قانونی مالیات می یا مالیاتی نمی پردازد. (7 1385).

(f) N; Z t|f| N4 ;81

الیات افزوده نوعی مالیات غیرمستقیم چند مرحله ای بر مصرف است که در مراحل مختلف تولید و توزیع براساس درصدی از ارزش افزوده کالاهای تولید شده و یا خدمات ارائه شده اخذ می . (آلثونایان³ 2010 2).

6; nAD - 65pN4hl t_

منظور از عوامل فرهنگی و اجتماعی در این پژوهش مجموعه متغیر های مطرح در حوزه اجتماع هستند که به طور مستقیم و غیرمستقیم از طریق توجیه فرار مالیاتی و تبدیل آن به یک هنجار اجتماعی بر فرار مالیاتی تاثیر دارند. این عوامل را می توان در زمینه اعتقادات دینی، سواد عا هزینه های اجتماعی، فرهنگ مالیاتی، گفتمان مالیاتی و غیره دانست. در این پژوهش عوامل فرهنگی و اجتماعی تحت عناوین رواج فرهنگ فردگرا بودن در جامعه (ترجیح منافع شخص به منافع جمعی) عدم همکای رسانه ملی در ترویج فرهنگ پرداخت مالیات، پایین بودن هزینه های اجتماعی مالیاتی، وجود فرهنگ پنهان سازی و عدم شفافیت اطلاعات مالی در بین عموم جامعه، پائین بودن دانش رایانه ای و مالیاتی عامه مردم، تلقی جامعه از مالیات به عنوان پول زور، بی اطلاعی از نتایج مثبت پرداخت مالیات بر ارزش افزوده، پایین بودن احتمال کشف تخلف، محسوس ن مصرف درآمدهای مالیاتی و فقدان فرهنگ دریافت و صدور صورتحساب توسط خریداران و فروشندگان در پرسشنامه درج گردیده است.

6dL; P hl t_

عوامل سازمانی در این پژوهش مجموعه عواملی است که از نگرش و شیوه های رفتاری مدیریت و کارشناسان سازمانی و همچنین شیوه های عملکرد در تمامی مراحل دریافت مالیات ناشی می شود.

1 Tax Evasion
2-value added tax
3-Turki Althunayan